

9.06

CZWARTEK, GODZ. 19.00, SALA CZERWONA

Nokturn i Tarantella

Sophie Pacini – fortepian

Karol Szymanowski Quartet:

Agata Szymczewska – skrzypce

Robert Kowalski – skrzypce

Volodia Mykytka – altówka

Karol Marianowski – wiolonczela

Program

Karol Szymanowski (1882–1937)

Nokturn i Tarantella op. 28 (oprac. M. Skoryk) [10']

Benjamin Britten (1913–1976)

III Kwartet smyczkowy op. 94 [28']

I. Duets. With moderate movement

II. Ostinato. Very fast

III. Solo. Very calm

IV. Burlesque. Fast – con fuoco

V. Recitative and Passacaglia (La Serenissima). Slow

Antonín Dvořák (1841–1904)

II Kwintet fortepianowy op. 81 [40']

I. Allegro, ma non tanto

II. Dumka: Andante con moto

III. Scherzo (Furiant): Molto vivace

IV. Finale: Allegro

Karol Szymanowski Quartet, fot. Bruno Fidrych

S erdecznie zapraszamy na koncert kameralny w Narodowym Forum Muzyki! Zabrzmią dzieła kompozytorów polskich, brytyjskich i czeskich w wykonaniu znakomitej pianistki Sophie Pacini i Szymanowski Quartet.

Nokturn i Tarantella op. 28 Karola Szymanowskiego to dzieło należące do lżejszego nurtu w twórczości tego kompozytora, w oryginale przeznaczone na skrzypce i fortepian. Jest to pastisz popularnych w XIX wieku wirtuozowskich utworów będących stylizacją muzyki cygańskiej i włoskiej. Szymanowski stworzył dzieło łączące przeciwieństwa. Z jednej strony mamy tu nawiązanie do utworów popularnych, nie zawsze najwyższych lotów, z drugiej zaś odniesienia te nie wykluczają stosowania przez kompozytora nowoczesnego języka dźwiękowego. W rezultacie powstało dzieło efektowne (a momentami nawet efekciarskie!), pełne humoru i inwencji. Kompozycja powstała wiosną i latem 1915 roku. Szymanowski pisał ją w dwóch miejscach: w Zarudziu, posiadłości Józefa Jaroszyńskiego, oraz w Ryżawce, czyli majątku Augusta Iwańskiego. Był on przyjacielem artysty, który właśnie jemu zadedykował to dzieło. *Nokturn i Tarantella* powstawała też przy wydatnym udziale znakomitego skrzypka Pawła Kochańskiego. Iwański w taki sposób wspominał okoliczności powstania drugiego ogniwa utworu: „*Tarantella* powstała na podłożu doskonałego humoru, w który Szymanowskiego i Kochańskiego wprawiła butelka świetnego koniaku, wyciągniętego gdzieś z głębi szafy nieobecnego gospodarza przez bezceremonialnych gości”. Prawykonanie kompozycji miało miejsce 24 stycznia 1920 roku w Warszawie – na skrzypcach grał Kochański, przy fortepianie zaś zasiadł Feliks Szymanowski, brat kompozytora.

Następny utwór w programie, *III Kwartet smyczkowy* op. 94 Benjamina Brittena, jest zupełnie odmienny. Ascetyczny, surowy, zwięzły, a jednocześnie pełny emocji. Kompozycja ma formę łukową. Jej sercem jest melancholijna część wolna, zatytułowana *Solo*. Otaczają ją dwa szybkie ogniwa, *Ostinato* i *Burlesque*, a one z kolei otoczone są przez dwie części wolne: *Duets* i *Recitative and Passacaglia*. W *Duets* Britten eksperymentuje z każdym możliwym połączeniem pomiędzy czterema instrumentami. Termin *ostinato* oznacza wielokrotne powtarzanie melodii, rytmu albo struktury harmoniczej. U Brittena jest to wznoszący się, ćwierćnutowy, czterodźwiękowy motyw, który pojawia się na początku drugiego ogniwa. Gwałtowny odcinek początkowy kontrastuje z liryczną częścią środkową, jednak nawet tam motyw jest cały czas obecny pod postacią dźwięków granych *pizzicato* przez wiolonczelę. Solo w części trzeciej należy do pierwszych skrzypiec. To surowa muzyka, utrzymana w wolnym tempie, które przyspiesza w odcinku środkowym, sprawiając, że kompozycja staje się bardziej figlarna i energiczna. Zgodnie z obietnicą złożoną w tytule dynamiczna burleska jest prześmiewcza. Zawiera też kilka niekonwencjonalnych brzmieniowych efektów specjalnych. W odcinku oznaczonym *Quasi trio* altówka gra po niewłaściwej stronie mostka. Podtytuł ostatniej części,

La Serenissima, wskazuje też miejsce powstania tego ogniwa. Takim właśnie mianem określana była bowiem Republika Wenecka. Część ta zawiera także cytaty z opery Brittena *Śmierć w Wenecji*. Początkowy, dramatyczny recytatyw przechodzi w stylizację często wykorzystywanej przez Brittena passacaglie, czyli barokowego tańca, opartego na motywie w rejestrze basowym. Grany przez wiolonczelę motyw wykorzystany w tym kwartecie to stylizacja bicia dzwonów, które kompozytor słyszał z okna weneckiego hotelu. *III Kwartet* był ostatnim ukończonym przez tego twórcę dziełem. Kompozytor pracował nad nim od października do listopada 1975 roku. Pierwsze cztery części powstały w Red House, czyli domu twórcy położonym w Aldeburgh w hrabstwie Suffolk. Ostatnie ogniwo powstało w Wenecji, w znajdującym się niedaleko Piazza San Marco Hotelu Daniela. Kwartet zadedykowany został przyjacielowi kompozytora, muzykologowi Hansowi Kellero-wi. We wrześniu 1976 roku Britten pracował nad wykonaniem kwartetu z członkami Amadeus Quartet, jednak nie było mu dane usłyszeć swojej kompozycji. Prawykonanie miało miejsce 19 grudnia 1976 roku, dwa tygodnie po śmierci Brittena.

Ostatnim, najdłuższym i najbardziej rozbudowanym utworem w programie koncertu jest ujęty w czteroczęściowy schemat formalny *II Kwintet fortepianowy* op. 81 Antonína Dvořáka. Twórca napisał go pomiędzy sierpniem a październikiem 1887 roku, a prawykonanie odbyło się w styczniu następnego roku. Jest on przez muzykologów zgodnie uznawany za jedno z największych arcydzieł przeznaczonych na ten skład. W rozbudowanej części inicjalnej pierwszą, powolną myśl muzyczną wprowadza wiolonczela, drugą zaś, nieco żywszą, altówka. W kwintecie pojawiają się też stylizacje muzyki ludowej. Wolne drugie ogniwo to dumka, czyli melancholijna ballada. Jej schemat to ABACABA. A to główna, melancholijna myśl muzyczna w tonacji fis-moll prezentowana przez fortepian, B to pogodna melodia prowadzona w D-dur przez smyczki, a C to dynamiczny, pełen animuszu taneczny odcinek. Trzecie ogniwo to ostry, dynamiczny czeski taniec – furiant, utrzymany w metrum 3/4. Taneczny wir przerywa spokojne, pełne zadumy trio. Finał w tempie allegro to pogodna i pełna wdzięku polka. Inwencja melodyczna, umiejętnie stosowane kontrasty i dramatyzm sprawiły, że od momentu powstania dzieło to cieszy się wielką popularnością.

Oskar Łapeta

Projekt realizowany w ramach obchodów stulecia odzyskania
niepodległości oraz odbudowy polskiej państwowości

niepodległa

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Wrocław miasto spotkań

